

# Manual för arbete med Kunskapspiloter inom Unesco LUCS

*Unesco LUCS verkar för att skapa hållbara platser som präglas av social jämlikhet och lika rättigheter och möjligheter för alla. Arbetet inom Unesco LUCS kännetecknas av interkulturell, interreligiös och jämlik dialog, och grundmurad respekt för mänskliga rättigheter.*

*Bakgrunden är att dagens globala och komplexa utmaningar gör det allt svårare - och allt viktigare - att skapa socialt hållbara lokalsamhällen. Många enskilda exempel på framgångsrika praktiker av väldigt olika slag utvecklas, och det finns mycket att vinna om lokala verksamheter och modeller får utrymme att verka i ett bredare sammanhang.*

En kunskapspilot är ett projekt som utvecklar och/eller förändrar en verksamhet i linje med Unesco LUCS syfte och metoder - och bygger samtidigt nya kunskaper. De nya kunskaperna och erfarenheterna kan i sin tur bilda underlag för lokala handlingsplaner eller hållbara strategier.

Kunskapspiloten är så pass komplex att den behöver involvering av flera perspektiv och samarbete mellan aktörer med olika mandat för att bli framgångsrik. Därför sker arbetet i samverkan mellan politik/förvaltning, föreningar/civilsamhälle företag och forskning.

Kunskapspiloten har lokal förankring och är en del av en större förändringsprocess i lokalsamhället. Pilotens genomförande stödjer annan lokal utveckling.

---

Här beskrivs de olika stegen för en Unesco LUCS kunskapspilot: uppstart, genomförande, utvärdering och certifiering, samt avslut.

## Inledning

Unesco LUCS – Local Unesco Cooperation Sweden – är ett nätverk av väldigt olika aktörer och är samtidigt en verkstad för samhällsförändring med *syfte att skapa hållbara platser som präglas av social jämlikhet och lika rättigheter och möjligheter för alla. Arbetet inom Unesco LUCS kännetecknas av interkulturell, interreligiös och jämlik dialog, och grundmurad respekt för mänskliga rättigheter.*

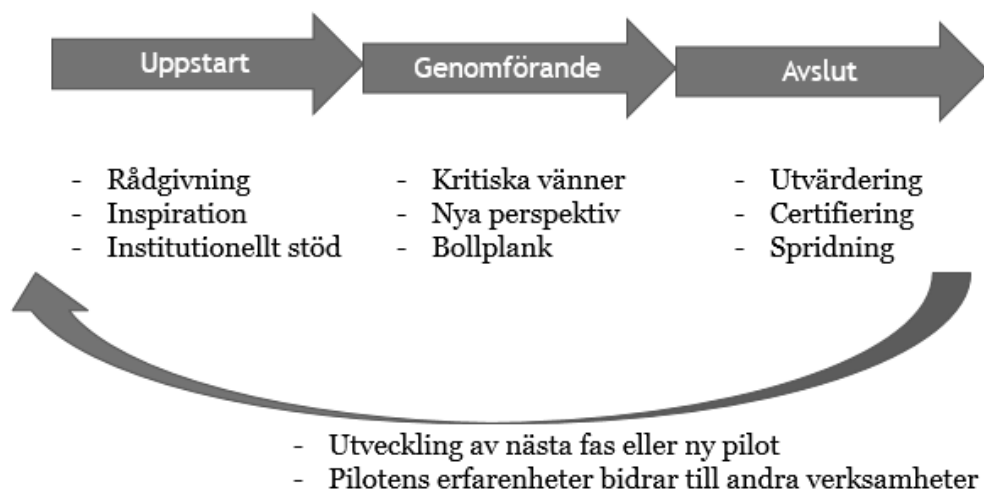
Det konkreta arbetet sker i så kallade kunskapspiloter. Kunskapspiloter är verksamheter som medlemsorganisationerna driver och som tillåter dem att pröva sig fram för att hitta nya sätt att arbeta.

En kunskapspilot utvecklar och/eller förändrar en verksamhet och bygger samtidigt nya kunskaper. De nya kunskaperna och erfarenheterna kan i sin tur bilda underlag för lokala handlingsplaner eller hållbara strategier.

Eftersom medlemmarna är olika typer av organisationer ser kunskapspiloterna också mycket olika ut. Det är i sig en stor del av värdet med Unesco LUCS. Det gemensamma för alla piloter är:

- (1) förändringsarbete med *syfte att skapa hållbara lokalsamhällen som präglas av social jämlikhet och lika rättigheter och möjligheter för alla,*
- (2) det konkreta arbetet kännetecknas av *interkulturell, interreligiös och jämlik dialog, och grundmurad respekt för mänskliga rättigheter,*
- (3) komplexitet i arbetet som kräver involvering av olika aktörer med olika mandat,
- (4) lokal förankring och stödjer lokala handlingsplaner eller annan lokal utveckling i samma riktning.

## Unesco LUCS kansli och nätverk kan bidra på olika sätt under arbetet med en kunskapspilot



## Vad kan bli en kunskapspilot? Och varför?

Att en verksamhet är en kunskapspilot inom Unesco LUCS innebär en möjlighet att knyta en mångfald av kunskap och erfarenheter till det egna arbetet och samtidigt få nya kanaler att bolla idéer med och presentera lärdomar för.

För att välja ut en kunskapspilot är det en fördel att utgå från en verksamhet som medlemsorganisationen precis startat upp eller vill starta upp.

För att vara aktuell som pilot behöver verksamheten stämma in på följande:

- Avser att åstadkomma förändring eller utveckla nya arbetsmetoder.
- Bidrar till föreningen Unesco LUCS övergripande syfte.
- Involverar (eller avser att involvera) aktörer från (a) politik/ förvaltning, (b) föreningar/civilsamhälle/företag och (c) forskning, alla tre grupper i så jämlik samverkan som möjligt.
- Det finns en önskan om att få hjälp att utveckla verksamheten av en mångfald av olika perspektiv.
- Har lokal förankring.
- Resurser finns för att genomföra arbetet.
- Har intresse och möjlighet att sprida information om sitt arbete

Hur Unesco LUCS kan bidra innan en kunskapspilot är antagen: Kansli och nätverket är ett möjligt bollplank som kan hjälpa organisationen i valet/utformningen av en kunskapspilot. Kopplingen till det större sammanhanget som Unesco LUCS utgör kan också vara en "morot" internt inom medlemsorganisationen för att fatta beslut om att lägga kraft och resurser på genomförandet.

## Uppstart

När medlemsorganisationen valt en verksamhet som de vill ska bli kunskapspilot inom Unesco LUCS behöver organisationen beskriva verksamhetsidén i ett PM till Unesco LUCS. Detta PM bör innehålla en kortfattad beskrivning av:

### (1) Genomförandet:

- Ide/syfte
- Mål
- Metod
- Målgrupp
- Organisation (inklusive kontaktpersoner)
- Samarbeten (hur kan en så jämlik samverkan som möjligt uppnås?)
- Hur vunna kunskaper ska kommuniceras
- Om det inte fungerar – vad händer då?

### (2) Sammanhanget:

- Utmaningar som piloten adresserar
- Behovet av piloten. Sträva efter att inkludera olika aktörers perspektiv på behov/utmaningar.
- Det nationella och internationella sammanhanget
- Lokal koppling och förankring
- Hur piloten bidrar till Unesco LUCS syfte
- Hur piloten har med ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv
- Forskning på området

Med detta PM som grund fattar styrelsen för Unesco LUCS beslut om att anta verksamheten som kunskapspilot.

Hur Unesco LUCS kan bidra i uppstart: Möjligt att ha ett möte med kansliet för att få hjälp att beskriva piloten. Det är även möjligt att redan i detta tidiga skede få hjälp att arrangera "möte med kritiska vänner" för att få hjälp att belysa de olika utmaningar som organisationen ser, eller tex att få hjälp att tänka kring genomförbarhet, vilka aktörer som är viktiga att involvera tidigt, luckor i processen, eller att redan tidigt planera in ett uppföljningsarbete. Se mer under Genomförande om "möte med kritiska vänner"

## Genomförande

När en ny kunskapspilot blivit godkänd sprids information om piloten i Unesco LUCS kanaler (möten, webb, nyhetsbrev, sociala medier) och Svenska Unescorådet informeras om piloten.

Organisationen själv sprider kännedom om verksamheten och om dess roll som Unesco LUCS kunskapspilot och bidrar med information om piloten till Unesco LUCS webb. Organisationens använder också Unesco LUCS logotyp i information som rör piloten.

Verksamheten ses som en aktiv kunskapspilot så länge verksamheten är igång och ett förändringsarbete pågår.

Hur Unesco LUCS kan bidra under genomförandet - flera olika möjligheter till hjälp från Unesco LUCS-nätverket finns:

Genom medlemsmöten och kontakt med Unesco LUCS kansli har medlemsorganisationen möjlighet att uppdatera nätverket om framgångar och utmaningar inom kunskapspiloten, förmedla hur vunna erfarenheter bidrar till Unesco LUCS arbete, diskutera hur erfarenheter bäst tas om hand och sprids, och även bjuda in nätverket till lokala aktiviteter.

Medlemsorganisationen kan bjuda in till ett "möte med kritiska vänner", där komplexa utmaningar i kunskapspiloten är i fokus. Unesco LUCS kansli står för att facilitera och bjuda in olika typer av aktörer (från politik/förvaltning/civilsamhälle/näringsliv/forskning – såväl andra medlemmar som externa aktörer). I ett workshopformat hjälper deltagarna medlemsorganisationen att få nya perspektiv och därmed vägar framåt för utmaningarna.

Kansliet hjälper även till så långt det är möjligt med att koppla till relevant forskning för att följa verksamheten under pilottiden för följdforskning/utvärdering.

## Utvärdering och certifiering

En viktig del av att genomföra en kunskapspilot inom Unesco LUCS är en avslutande utvärdering som syftar till en möjlig certifiering av Unesco LUCS. Certifiering av en kunskapspilot stärker medlemsorganisationens verksamhet i pilotens riktning och öppnar upp för möjligheten att sprida piloten nationellt och internationellt genom Unesco-strukturen.

Utvärderingen görs då det mest aktiva förändringsarbetet har genomförts och syftar till att fastställa vilka resultat och lärdomar som uppstått. Kunskapspiloten ska även ha presenterats i en utvärderande rapport av medlemsorganisationen, för att en utvärdering av Unesco LUCS ska bli aktuell.

Utvärderingen görs dels utifrån de mål som formulerats för kunskapspiloten, dels utifrån Unesco LUCS målsättning att *skapa hållbara platser som präglas av social jämlikhet och lika rättigheter och möjligheter för alla*, samt att arbetet kännetecknas av interkulturell, interreligiös och jämlik dialog, och grundmurad respekt för mänskliga rättigheter.

Unesco LUCS styrelse fattar beslut om att göra en utvärdering på rekommendation från kansliet. För att göra utvärderingen tillsätter styrelsen en grupp med representanter från politik/förvaltning, föreningar/civilsamhälle/företag och forskning, samt en representant för Unesco LUCS kansli.

Utvärderingen sker genom möten/intervjuer med dels ansvariga för genomförandet av piloten och dels minst en extern part, samt studier av tillgängligt material.

Utvärderingen presenteras för Unesco LUCS styrelse och den kunskapspilot som får goda resultat i utvärderingen erhåller Unesco LUCS certifiering i beslut av styrelsen.

Certifierade kunskapspiloter erhåller ett bevis på certifiering och presenteras i Unesco LUCS kanaler.

Se mer om process för certifiering i separat bilaga till denna manual.

## **Kriterier för att erhålla certifiering**

**RESULTAT:** Kunskapspiloten har bidragit till syftet för Unesco LUCS – att skapa hållbara platser som präglas av social jämlikhet och lika rättigheter och möjligheter för alla - och samtidigt bygga nya kunskaper. Uppnådda resultat ska också vara i linje med de mål som sattes vid start eller på annat sätt betydande.

**ORGANISERING:** Kunskapspiloten har involverat olika aktörer – från offentlig sektor, forskning, civilsamhälle/näringsliv – i ett så jämlikt samarbete som möjligt.

**METOD:** Den metod som använts/utvecklats ska vara nytänkande.

**SPRIDNING:** Kunskapspilotens metoder och/eller resultat har spritts utanför den region eller de organisationer som varit involverade – eller har inkorporerats i värdorganisationen som del av ordinarie verksamhet.

## **Avslut**

En kunskapspilot som inte längre är ett förändringsarbete bör avslutas. Det kan tex handla om att verksamheten varit ett projekt som har avslutats, att verksamheten har erhållit önskade resultat och nu går in i den större organisationen eller sprids till andra, eller att resurser inte längre finns tillgängliga för att genomföra verksamheten. Detta kan gälla såväl certifierade kunskapspiloter som övriga.

För att formellt avsluta en kunskapspilot behöver en skriftlig begäran från medlemsorganisationen komma till Unesco LUCS, med information om att kunskapspiloten ska avslutas och kort motivering till detta. Därefter fattar Unesco LUCS styrelse beslut om att avsluta kunskapspiloten.

Hos Unesco LUCS kommer sedan avslutade kunskapspiloter arkiveras och finnas tillgängliga att ta del av som just "Avslutade kunskapspiloter", om inte medlemsorganisationen skriftligen önskar annorlunda.

Efter avslutad pilot finns möjlighet att tillsammans med kansliet bolla ideer om fortsättningsarbete eller ny pilot.

# Bilaga 1: Process för certifiering av piloter

## Introduktion

Att arbeta med en kunskapspilot inom Unesco LUCS innebär en möjlighet att lära av olika samhällsaktörer för egen utveckling, och att starta ett förändrings- och utvecklingsarbete som inte stannar vid ett projekt.

En viktig del av att genomföra en kunskapspilot inom Unesco LUCS är en avslutande utvärdering som syftar till en möjlig certifiering av Unesco LUCS. Certifiering av en kunskapspilot stärker medlemsorganisationens verksamhet i pilotens riktning och öppnar upp för möjligheten att sprida piloten nationellt och internationellt genom Unesco-strukturen.

Unesco LUCS styrelse fattar beslut om att göra en sådan utvärdering. Underlaget för ett sådant beslut kommer från piloten, se nedan. Därefter följer en utvärderingsprocess. Den pilot som får goda resultat i utvärderingen erhåller Unesco LUCS certifiering av styrelsen.

## Underlag från Kunskapspiloten

Organisationen som driver piloten behöver själv bidra med underlag till Unesco LUCS styrelse. Det viktigaste underlaget är en initial utvärdering eller rapport, gjord av organisationen eller extern aktör. Utvärderingen eller rapporten behöver inte vara en akademisk text utan kan vara en redogörelse för vad organisationen ville göra, har åstadkommit samt lärdomar som detta kan bestå i. Nedan finns de frågor som bör vara besvarade i en sådan utvärdering/rapport.

**SAMMANHANG:** Utgångspunkten i rapporten bör vara de mål som initialt formulerats för kunskapspiloten, samt även Unesco LUCS målsättning att skapa hållbara platser som präglas av social jämlikhet och lika rättigheter och möjligheter för alla, samt att arbetet kännetecknas av interkulturell och interreligiös dialog, och grundmurad respekt för mänskliga rättigheter.

**RESULTAT:** Vad var pilotens syfte? Vad var pilotens resultat?

Beskriv särskilt resultat med avseende på att skapa hållbara platser som präglas av jämlikhet, jämställdhet och lika rättigheter och möjligheter för alla.

**ORGANISERING:** Vilka organisationer/aktörer har involverats i piloten, och hur? Har man inspirerats av andra verksamheter/planer/utredningar? Vilket tidsperspektiv har man haft i arbetet? Hur har jämställdhet och jämlikhet beaktats?



**METOD:** Vilka metoder har använts i piloten? Vem/vilka har man riktat piloten till?  
Hur har mobiliseringen fungerat?

**SPRIDNING:** Har pilotens metoder och/eller resultat integrerats inom den egna organisationen eller spritts utanför? Isåfall, hur? Hur har informationsspridning skett?  
Har spridbara resultat erhållits (tex handbok, modell, inspirationsexempel)?

**ÖVRIG INFORMATION:** Organisationen behöver dessutom bidra med ytterligare relevant material om piloten, såsom verksamhetsberättelser, mötesprotokoll och nyhetsrapporteringar om piloten.

## **Utvärderingsprocess**

Unesco LUCS styrelse fattar beslut om att göra en utvärdering av en kunskapspilot, med syfte att utröna om piloten kan certifieras av Unesco LUCS.

För att göra utvärderingen tillsätter styrelsen en grupp med representanter från politik/förvaltning, föreningar/civilsamhälle/företag och forskning, samt en representant för Unesco LUCS kansli (totalt ca 3-4 personer).

Varje person i gruppen får i uppdrag att som ett första steg läsa igenom de rapporter och övrig dokumentation som kommit från piloten. Detta underlag bör ge varje gruppmedlem en klar bild av vad piloten har åstadkommit.

Därefter arrangeras ett möte där själva utvärderingen sker. I detta möte deltar gruppen som utsetts av styrelsen och ett par representanter från piloten samt någon extern part. Samtalen i mötet ska präglas av kollegialt lärande och öppenhet för gemensam reflektion, och dokumenteras utifrån stödfrågorna/samtalsmallen nedan.

Mötet kan också ersättas av enskilda intervjuer, om ett gemensamt möte inte kan arrangeras.

Gruppen bedömer därefter hur piloten uppnått nedanstående kriterier för certifiering, ger en rekommendation till styrelsen som i sin tur fattar beslut om certifiering.

**RESULTAT:** Kunskapspiloten har bidragit till syftet för Unesco LUCS. Uppnådda resultat ska också vara i linje med de mål som sattes vid start eller på annat sätt betydande.

**ORGANISERING:** Kunskapspiloten har involverat olika aktörer – från offentlig sektor, forskning, civilsamhälle/näringsliv – i ett så jämlikt samarbete som möjligt.

**METOD:** Den metod som använts/utvecklats ska vara nytänkande.

**SPRIDNING:** Kunskapspilotens metoder och/eller resultat har spritts utanför den region eller de organisationer som varit involverade – eller har inkorporerats i värdorganisationen som del av ordinarie verksamhet.